

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 31/2022

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Στ' Τμήμα)

Συνεδρίαση της 6ης Απριλίου 2022

(Με χρήση τεχνολογικών μέσων, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 196/04.04.2022 απόφαση της Προέδρου Ν.Σ.Κ.)

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Διονύσιος Χειμώνας, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Μιχαήλ Τζουβάρας, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Παναγιώτης Πανάγος, Ελένη Λευθεριώτου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Νάταλη-Χριστίνα Π. Σαμαρά, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το από 11-03-2022 και με αριθ. πρωτ. ΕΠ.1225/2022 της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης, Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης/Δ/νση Ανθρώπινου Δυναμικού/Τμήμα Πειθαρχικών Διαδικασιών και Υποθέσεων του ε - Ε.Φ.Κ.Α, που υπογράφεται από τον Διοικητή του ε - Ε.Φ.Κ.Α.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται, ενόψει του εκτιθέμενου στο έγγραφο του ερωτήματος πραγματικού:

1. Εάν κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 52 του νόμου 4674/2020 η Υπηρεσία οφείλει να καταβάλει στους υπαλλήλους του ερωτήματος, υπέρ των οποίων ήδη εξεδόθη τελεσίδικο απαλλακτικό βούλευμα, τα δικαστικά έξοδα που κατέβαλαν οι ίδιοι για τη νομική τους υπεράσπιση σε ποινική υπόθεση, χωρίς να έχει προηγηθεί της έκδοσης του απαλλακτικού βουλεύματος σχετική αίτησή τους προς τον e-ΕΦΚΑ για παροχή νομικής υποστήριξης, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 52, παρ. 3 εδ. α' του ανωτέρω νόμου.

2. Σε καταφατική περίπτωση, εάν εξακολουθεί να υφίσταται η υποχρέωση καταβολής ακόμη και αν κάποιος από τους δικαιούχους απολέσει, εν τω μεταξύ, την υπαλληλική ιδιότητα, λόγω παραίτησης – συνταξιοδότησης.

Στο παραπάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Στ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό:

1. Κατόπιν του υπ' αριθ. πρωτ. 274/13.05.2019 εγγράφου του 25^{ου} Τακτικού Ανακριτικού Τμήματος Αθηνών προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών και δυνάμει της από 27.2.2020 εισαγγελικής παραγγελίας προς τον Ανακριτή Αθηνών, ασκήθηκε ποινική δίωξη - μεταξύ άλλων - και κατά των υπαλλήλων του e-ΕΦΚΑ, Α.Λ. και Κ.Π., για τις φερόμενες ως τελεσθείσες στην Αθήνα Αττικής την 19.6.2009 και την 23.4.2010 αντίστοιχα πράξεις της ψευδούς βεβαίωσης από κοινού, με συνολική βλάβη άνω των 120.000 ευρώ, στρεφόμενης άμεσα κατά νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και της απιστίας από κοινού, άνω των 120.000 ευρώ, στρεφόμενης άμεσα κατά νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, τελεσθείσας διά παραλείψεως.

2. Μετά την περάτωση της κύριας ανάκρισης κατ' άρθρο 270 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η δικογραφία που σχηματίστηκε εισήχθη στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών με έγγραφη πρόταση του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών και ακολούθως εξεδόθη το υπ' αριθ. 1092/1-4-2021 βούλευμα, διά του οποίου το Συμβούλιο απεφάνθη ότι δεν πρέπει να γίνει κατηγορία κατά των υπαλλήλων Α.Λ. και Κ.Π. Στο εν λόγω βούλευμα αναφέρεται επίσης ότι για τις ίδιες

ως άνω πράξεις των κατηγορουμένων διενεργήθηκε Ε.Δ.Ε., επί της οποίας εξεδόθη το υπ' αριθ. πρωτ. ΕΜΠ 9/24.12.2015 πόρισμα, σύμφωνα με το οποίο δεν τους καταλογίζεται δόλος.

3. Όπως προκύπτει από την από 17.6.2021 βεβαίωση του Τμήματος Ποινικών Ενδίκων Μέσων του Πρωτοδικείου Αθηνών, μέχρι την 16.6.2021 δεν ασκήθηκε κανένα ένδικο μέσο κατά του ανωτέρω Βουλεύματος¹, με αποτέλεσμα αυτό να έχει καταστεί τελεσίδικο.

4. Ακολούθως, την 30.7.2021, οι Α.Λ. και Κ.Π κατέθεσαν στη Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού του e-ΕΦΚΑ τις με αριθ. πρωτ. 293362/2021 και 293272/2021 αντίστοιχες αιτήσεις τους, με τις οποίες ζήτησαν να τους καταβληθούν κατ' άρθρο 52 παρ. 2 του ν. 4674/2020 τα δικαστικά έξοδα, ύψους 689,44 ευρώ για έκαστο των αιτούντων, τα οποία κατέβαλαν εξ ιδίων μέσων προς τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους, Ι.Π., για τη νομική τους εκπροσώπηση κατά την ανωτέρω διαδικασία. Στις εν λόγω αιτήσεις οι αιτούντες επισυνάπτουν και τις υπ' αριθ. 739 και 740/2020 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών του προαναφερθέντος δικηγόρου.

5. Κατόπιν αυτών, η ερωτώσα υπηρεσία, διά του υπ' αριθ. πρωτ. ΕΠ.1225/11.03.2022 εγγράφου του Διοικητή του e-ΕΦΚΑ προς το Γραφείο Νομικού Συμβούλου του e-ΕΦΚΑ, λαμβάνοντας υπόψη τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά και τη σχετική αλληλογραφία, υπέβαλε τα ανωτέρω δύο ερωτήματα, όπως αυτά αναφέρονται στην «Περίληψη ερωτήματος», επισημαίνοντας περαιτέρω ότι οι ως άνω υπάλληλοι, μέχρι και την έκδοση του απαλλακτικού για εκείνους βουλεύματος, ουδέποτε είχαν καταθέσει στη Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού του Φορέα αίτηση για παροχή σε εκείνους νομικής υποστήριξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 52 παρ. 3 εδ. α' του ν. 4674/2020 και ως εκ τούτου, ουδέποτε προηγήθηκε της τελεσίδικης (και ήδη αμετάκλητης) ποινικής τους απαλλαγής οποιαδήποτε εισήγηση της εν λόγω Διεύθυνσης περί παροχής ή μη σε αυτούς νομικής υποστήριξης.

¹ Το οποίο εκδόθηκε την 1.4.2021.

Νομοθετικό πλαίσιο:

6. Σύμφωνα με τις διατάξεις του **άρθρου 52 παράγραφοι 1, 2 και 3 του νόμου 4674/2020**, που φέρει τίτλο: «*Νομική υποστήριξη ανθρώπινου δυναμικού δημόσιου τομέα και αιρετών τοπικής αυτοδιοίκησης*», όπως αυτές ίσχυαν κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, ήτοι πριν την αντικατάστασή τους με το άρθρο 52 του νόμου 4735/2020 (Α' 197) και ακολούθως τη συμπλήρωση και τροποποίησή τους (και συγκεκριμένα της παραγράφου 3 αυτού) με το άρθρο 35 του ν. 4795/2021 (Α' 62):

Άρθρο 52

Νομική υποστήριξη ανθρώπινου δυναμικού δημόσιου τομέα

«1. Τα υπουργεία, οι ανεξάρτητες αρχές, οι αποκεντρωμένες διοικήσεις του Κράτους, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου υποχρεούνται να παρέχουν νομική υποστήριξη στους μόνιμους και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου υπαλλήλους που υπηρετούν στους φορείς τους, ενώπιον των δικαστηρίων ή των δικαστικών αρχών, σε περίπτωση διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης ή άσκησης ποινικής δίωξης εις βάρος τους για αδικήματα που τους αποδίδεται ότι διέπραξαν κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Η ανωτέρω νομική υποστήριξη δεν παρέχεται σε περίπτωση ποινικής δίωξης ύστερα από καταγγελία εκ μέρους της Υπηρεσίας. Η νομική υποστήριξη αφορά είτε στη νομική εκπροσώπηση των υπαλλήλων από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για τον ανωτέρω σκοπό με τους προαναφερόμενους φορείς, ανά υπόθεση, είτε στην κάλυψη των εξόδων εκπροσώπησης των ανωτέρω υπαλλήλων διά ή μετά πληρεξούσιου δικηγόρου της επιλογής του υπαλλήλου.

2. Στις ανωτέρω περιπτώσεις τα έξοδα βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου φορέα. Η καταβολή των ανωτέρω δαπανών γίνεται εφόσον, για τις ποινικές υποθέσεις, εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση, με την οποία οι υπάλληλοι κηρύσσονται αθώοι ή απαλλάσσονται των κατηγοριών ή τελεσίτικο βούλευμα του Δικαστικού Συμβουλίου, με το οποίο παύεται οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον τους ή τίθεται η υπόθεση στο αρχείο και εφόσον προσκομισθούν τα νόμιμα παραστατικά. Το αιτούμενο ποσό δεν δύναται να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ποσού αναφοράς κάθε

διαδικαστικής πράξης ή παρεχόμενης υπηρεσίας, όπως προσδιορίζεται στους πίνακες αμοιβών του Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α` 208).

3. Η νομική υποστήριξη των ανωτέρω υπαλλήλων συντελείται μετά από αίτηση του υπαλλήλου στην αρμόδια Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού, θετική εισήγηση της τελευταίας και απόφαση του αρμόδιου Γενικού Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού. Σε περίπτωση που δεν υπάρξει θετική εισήγηση, τα ως άνω έξοδα καταβάλλονται εκ των υστέρων, εφόσον για τις ποινικές υποθέσεις εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση, με την οποία τα ως άνω πρόσωπα κηρύσσονται αθώα ή απαλλάσσονται των κατηγοριών ή τελεσίδικο βούλευμα δικαστικού συμβουλίου με το οποίο παύει οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον τους ή τίθεται η υπόθεση στο αρχείο. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται μετά την πρόβλεψη της σχετικής δαπάνης στους προϋπολογισμούς των οικείων φορέων».

7. Εξάλλου, σύμφωνα με τα άρθρα 310 και 311 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019 – Α' 96):

Άρθρο 310

Δικαιοδοσία του συμβουλίου πλημμελειοδικών μετά το τέλος της ανάκρισης.

«1. Το συμβούλιο, μέσα σε δύο μήνες ή, αν εφαρμοσθεί η επόμενη παράγραφος, μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή της πρότασης του εισαγγελέα, μπορεί: α) να αποφαινεται να μη γίνει κατηγορία, β) να παύει οριστικά την ποινική δίωξη, γ) να παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, μόνο όμως για τα κακουργήματα της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, της ληστείας, της εκβίασης, της κλοπής (και ζωοκλοπής) και του εμπρησμού, δ) να διατάσσει περαιτέρω ανάκριση και ε) να παραπέμπει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου.

Άρθρο 311

Περιεχόμενο του βουλεύματος.

Το συμβούλιο αποφαινεται ότι δεν πρέπει να απαγγελθεί κατηγορία, όταν δεν υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ή αυτές που υπάρχουν δεν είναι σοβαρές για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, εκτός αν στην τελευταία αυτή

περίπτωση πρόκειται να παύσει προσωρινά η δίωξη σύμφωνα με τα άρθρα 310 παρ. 1 στοιχ. γ' και 312 παρ. 1, ή όταν το γεγονός δεν συνιστά αξιόποινη πράξη ή όταν υπάρχουν λόγοι που αποκλείουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης ή τον καταλογισμό. Αν έγινε παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή ανάκλησή της ή αν η πράξη αμνηστεύθηκε ή παραγράφηκε το αξιόποινό της ή αν ο κατηγορούμενος πέθανε, το συμβούλιο παύει οριστικά την ποινική δίωξη. Στην περίπτωση που συντρέχει δεδικασμένο ή δεν υπάρχει έγκληση, η αίτηση ή η άδεια που απαιτείται για τη δίωξη (άρθρο 56), το συμβούλιο κηρύσσει την ποινική δίωξη απαράδεκτη».

8. Τέλος, στο άρθρο 473 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019 – Α' 96), όπως αυτό ίσχυε κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, ήτοι μετά τη συμπλήρωσή του με το άρθρο 7 παράγραφος 42 του νόμου 4637/2019 (Α' 180) και πριν την τροποποίηση και συμπλήρωσή του με το άρθρο 140 του νόμου 4855/2021 (Α' 215):

Άρθρο 473

Προθεσμία για την άσκηση των ενδίκων μέσων

«1. Όπου ειδική διάταξη νόμου δεν ορίζει διαφορετικά, η προθεσμία για την άσκηση ενδίκων μέσων είναι δέκα (10) ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης. Αν ο δικαιούμενος δεν είναι παρών κατά την απαγγελία της απόφασης, η πιο πάνω προθεσμία είναι επίσης δεκαήμερη, εκτός αν αυτός διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι άγνωστη η διαμονή του, οπότε η προθεσμία είναι τριάντα ημερών και αρχίζει σε κάθε περίπτωση από την επίδοση της απόφασης. Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται και για την προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων. Για τον εισαγγελέα η προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων είναι ενός μήνα από την έκδοση του βουλεύματος».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

9. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και των πραγματικών περιστατικών που εκτέθηκαν από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

Επί του πρώτου ερωτήματος

10. Με τις διατάξεις του άρθρου 52 του ν. 4674/2020 προβλέφθηκε, υπό προϋποθέσεις, η υποχρέωση των υπουργείων, ανεξάρτητων αρχών, αποκεντρωμένων διοικήσεων του Κράτους, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (στα οποία συμπεριλαμβάνεται και ο e-ΕΦΚΑ) να παρέχουν νομική υποστήριξη, ενώπιον των δικαστηρίων και των λοιπών δικαστικών αρχών, στους υπαλλήλους τους (μόνιμους και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου), στις περιπτώσεις που διενεργείται προκαταρκτική εξέταση ή έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εις βάρος τους, για αδικήματα τα οποία φέρονται ότι διέπραξαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

11. Η εν λόγω νομική υποστήριξη συνίσταται είτε στη νομική εκπροσώπηση του υπαλλήλου από δικηγόρο που συμβάλλεται προς το σκοπό αυτό απευθείας με την Υπηρεσία του υπαλλήλου, είτε στην κάλυψη των εξόδων εκπροσώπησής του από δικηγόρο της επιλογής του.

12. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, προκειμένου να είναι δυνατή η παροχή νομικής υποστήριξης στον υπάλληλο, θα πρέπει η ποινική δίωξη εις βάρος του να μην έχει ασκηθεί κατόπιν καταγγελίας της υπηρεσίας του (αρνητική προϋπόθεση άρθρου 52, παρ. 1, εδ. β'). Πέραν αυτού, θα πρέπει να συντρέχουν και οι κάτωθι θετικές προϋποθέσεις (άρθ. 52, παρ. 2 εδ. α' και παρ. 3, εδ. α'):

α. Αίτηση του υπαλλήλου στην αρμόδια Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού.

β. Θετική εισήγηση της ανωτέρω Διεύθυνσης.

γ. Έκδοση σχετικής απόφασης από τον αρμόδιο Γενικό Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού

δ. Ειδικά για την περίπτωση κάλυψης των εξόδων εκπροσώπησης του υπαλλήλου από δικηγόρο της επιλογής του, η προσκόμιση των απαραίτητων παραστατικών (αποδείξεων παροχής υπηρεσιών, γραμματίων προείσπραξης, κ.λπ.).

Τέλος, σύμφωνα δε με τα οριζόμενα στο εδάφιο β' της παραγράφου 2 του άρθρου 52 του ανωτέρω νόμου, η καταβολή των εν λόγω δαπανών συναρτάται με τη θετική για τον υπάλληλο έκβαση της ποινικής διαδικασίας, με την έκδοση είτε τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης είτε τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος.

13. Η τήρηση των ως άνω (α' έως γ') προϋποθέσεων έχει ιδιαίτερη σημασία, για το λόγο ότι ακόμα και στις περιπτώσεις που η ποινική δίωξη (ή η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης) εις βάρος του υπαλλήλου δεν λαμβάνει χώρα κατόπιν καταγγελίας της Υπηρεσίας του, αλλά κατόπιν καταγγελίας άλλου (φυσικού ή νομικού) προσώπου, ενδείκνυται πριν την παροχή σε αυτόν νομικής υποστήριξης να διερευνηθεί από την Υπηρεσία (είτε με προκαταρκτική έρευνα, είτε με Ένορκη Διοικητική Εξέταση – άρθ. 125, 126 Υπαλληλικού Κώδικα) αν συντρέχουν ή όχι σοβαρές ενδείξεις διάπραξης από τον υπάλληλο πειθαρχικού ή ποινικού αδικήματος κατ' αυτής.

14. Προβλέπεται, ωστόσο, στο νόμο (άρθ. 52 παρ. 3 εδ. β') ότι σε περίπτωση που δεν υπάρξει θετική εισήγηση (και επομένως δεν ακολουθήσει και σχετική απόφαση του αρμόδιου Γενικού Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού), προφανώς δεν μπορεί να λάβει χώρα νομική υποστήριξη του υπαλλήλου από δικηγόρο συμβεβλημένο προς το σκοπό τούτο με την υπηρεσία του, όμως τα σχετικά έξοδα της νομικής υποστήριξης, τα οποία στην περίπτωση αυτή ο υπάλληλος κατέβαλε εξ ιδίων μέσων προς το δικηγόρο της επιλογής του, μπορούν να του καταβληθούν εκ των υστέρων, εφόσον εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση, με την οποία αυτός κηρύσσεται αθώος ή τελεσίδικο βούλευμα δικαστικού συμβουλίου, με το οποίο παύει οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον του.

15. Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η τήρηση των προϋποθέσεων υποβολής αίτησης για παροχή νομικής υποστήριξης, θετικής εισήγησης της αρμόδιας Υπηρεσίας και έκδοσης σχετικής απόφασης του αρμόδιου Γενικού Διευθυντή, κατ' αρχήν ενδείκνυται να ακολουθείται για την παροχή κάθε μορφής νομικής υποστήριξης.

16. Πλην όμως, από τις προεκτεθείσες διατάξεις συνάγεται ότι αυτή είναι υποχρεωτική και ουσιώδους σημασίας μόνο όταν:

α. Ο υπάλληλος επιλέξει την παροχή σε εκείνον νομικής υποστήριξης διά της εκπροσώπησής του από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για το σκοπό αυτό με την υπηρεσία του, δεδομένου ότι χωρίς την τήρηση των εν λόγω προϋποθέσεων

δεν μπορεί να λάβει χώρα κατάρτιση σχετικής συμβάσεως νομικής εκπροσώπησης του υπαλλήλου μεταξύ της Υπηρεσίας και του δικηγόρου.

β. Στην περίπτωση που ο υπάλληλος επιλέξει την παροχή σε εκείνον νομικής υποστήριξης διά της καταβολής σε αυτόν των εξόδων εκπροσώπησης του από δικηγόρο της επιλογής του, αλλά κατά τρόπο τμηματικό, ήτοι με την υποβολή επιμέρους αιτήσεων για την έγκριση και καταβολή σε αυτόν των εξόδων που αφορούν σε κάθε αυτοτελές στάδιο και βαθμό της ποινικής διαδικασίας και πριν την τελική έκδοση τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος ή τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης².

17. Αντιθέτως, στην περίπτωση που ο υπάλληλος επιλέξει την παροχή σε εκείνον νομικής υποστήριξης διά της καταβολής σε αυτόν όλων συνολικά των εξόδων εκπροσώπησης του από πληρεξούσιο δικηγόρο της επιλογής του (τα οποία ο ίδιος έχει ήδη προκαταβάλει), δηλαδή μετά την τελεσίδικη περάτωση της υπόθεσης που τον αφορά (η οποία επέρχεται με την έκδοση είτε τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης, είτε τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος), τότε σύμφωνα με τη διάταξη του εδαφίου β' της παραγράφου 3 του άρθρου 52 του ν. 4674/2020 τα σχετικά έξοδα καταβάλλονται σε αυτόν, ακόμα και αν δεν έχει προηγηθεί θετική εισήγηση και σχετική απόφαση της Υπηρεσίας, είτε επειδή η σχετική εισήγηση ήταν αρνητική (ρητή ή σιωπηρή) είτε γιατί δεν υπήρξε οποιαδήποτε εισήγηση, για το λόγο ότι η αίτηση για την καταβολή των εξόδων δεν είχε προηγηθεί της τελεσίδικης απαλλαγής του, αλλά έπεται αυτής.

18. Η ως άνω ερμηνεία της διάταξης υποστηρίζεται τόσο από τη γραμματική της διατύπωση, όσο και από τον επιδιωκόμενο από αυτή σκοπό, ο οποίος δεν εξυπηρετείται, αλλά αντιθέτως υπονομεύεται και ματαιώνεται στην περίπτωση που ήθελε γίνει δεκτό ότι η υποβολή σχετικής αίτησης μετά την τελεσίδικη απαλλαγή του υπαλλήλου και όχι στην αρχή της ποινικής διαδικασίας, τον αποστερεί από το δικαίωμα να ζητήσει και να λάβει το ποσό που δαπάνησε για τη νομική του

² Πρβλ. την υπ' αριθ. 26/2022 απόφαση της Προέδρου ΝΣΚ (ΦΕΚ Β' 144/20.01.2022), εκδοθείσα επί παρεμφερούς ζητήματος και συγκεκριμένα επί του θέματος της παροχής νομικής υπεράσπισης και κάλυψης δικαστικών εξόδων για τους λειτουργούς και πρώην λειτουργούς του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (βλ. κυρίως υπό Β, 2).

υπεράσπιση. Μάλιστα, η εν λόγω αποστέρηση του υπαλλήλου από το θεμελιώδες αυτό δικαίωμά του σε μια τέτοια περίπτωση, δεν φαίνεται να δικαιολογείται από κάποιο ανώτερο δημόσιο συμφέρον, το οποίο θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί από μία τέτοια στενή ερμηνεία της σχετικής διάταξης.

19. Στην προκειμένη περίπτωση, οι υπάλληλοι του e-ΕΦΚΑ, Α.Λ. και Κ.Π., κατά των οποίων ασκήθηκε ποινική δίωξη για τις πράξεις που αναφέρονται αναλυτικά στο ιστορικό της παρούσας, με την κατηγορία ότι τις διέπραξαν κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, επέλεξαν να αναθέσουν τη νομική τους εκπροσώπηση στο δικηγόρο Ι.Π., στον οποίο έκαστος κατέβαλε για το σκοπό αυτό εξ ιδίων το ποσό των 689,44 ευρώ. Της ανωτέρω ανάθεσης δεν προηγήθηκε η προβλεπόμενη στο άρθρ. 52 παρ. 3 διαδικασία, ήτοι η υποβολή αίτησης για παροχή νομικής υποστήριξης, παροχή θετικής εισήγησης και έκδοση σχετικής αποφάσεως του αρμοδίου Γενικού Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού του e-ΕΦΚΑ, πλην όμως μετά την έκδοση απαλλακτικού βουλεύματος υπέρ τους, διά του οποίου το δικαστικό συμβούλιο αποφάσισε να μην γίνει κατηγορία κατ' αυτών και το οποίο είχε καταστεί τελεσίδικο ήδη από την 1.5.2021³, οι υπάλληλοι κατέθεσαν τις από 30.7.2021 αιτήσεις τους, με συνημμένες τις αντίστοιχες αποδείξεις παροχής νομικών υπηρεσιών του πληρεξουσίου δικηγόρου τους και ζήτησαν την καταβολή σε αυτούς των σχετικών εξόδων.

20. Ως εκ τούτου και σύμφωνα με τα όσα εκτέθηκαν ανωτέρω υπό 14 – 17, με δεδομένο ότι κατά τα προλεχθέντα συντρέχουν οι προβλεπόμενες στο άρθρο 52 παρ. 3 εδ. β' του ν. 4674/2020 προϋποθέσεις, η Υπηρεσία οφείλει να καταβάλει στους εν λόγω υπαλλήλους τα αιτούμενα από αυτούς δικαστικά έξοδα, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν τηρήθηκε εν προκειμένω η διαδικασία που προβλέπεται στο εδάφιο α' του ανωτέρω άρθρου, δοθέντος ότι η τήρηση αυτής της διαδικασίας είναι υποχρεωτική μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι υπάλληλοι αιτούνται την παροχή σε αυτούς νομικής υποστήριξης πριν την τελεσίδικη απαλλαγή τους και όχι στην εξεταζόμενη περίπτωση, κατά την οποία η έκδοση τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος υπέρ των αιτούντων έχει προηγηθεί της υποβολής των από 30.7.2021

³ Λόγω μη άσκησης ενδίκων μέσων κατ' αυτού, όπως προκύπτει από την από 17.6.2021 σχετική βεβαίωση του Τμήματος Ποινικών Ενδίκων Μέσων του Πρωτοδικείου Αθηνών.

αιτήσεων τους για καταβολή σε αυτούς των συνολικών δικαστικών εξόδων, στα οποία υποβλήθηκαν για τη νομική τους εκπροσώπηση.

21. Εξάλλου, κατά την ειδικότερη γνώμη των Νομικών Συμβούλων του Κράτους Ασημίνας Ροδοκάλη, Βασιλείου Κορκίζογλου, Χαραλάμπους Μπρισκόλα και Παναγιώτη Πανάγου, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι κατά την ορθή ερμηνεία της διάταξης του εδαφίου α' της παραγράφου 3 του άρθρου 52 του ν. 4674/2020, η αναφερόμενη σε αυτή «*νομική υποστήριξη*», η οποία συντελείται μετά από αίτηση του υπαλλήλου στην αρμόδια Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού, θετική εισήγηση της τελευταίας και απόφαση του αρμόδιου Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού, δεν πρέπει να εκλαμβάνεται με τον διττό της χαρακτήρα, με τον οποίο αναφέρεται στη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου και νόμου (δηλαδή και ως κάλυψη των εξόδων εκπροσώπησης του υπαλλήλου από πληρεξούσιο δικηγόρο της επιλογής του), αλλά ως περιοριζόμενη αποκλειστικά και μόνο στη «*νομική εκπροσώπηση*» του υπαλλήλου τούτου από συμβαλλόμενο με τον φορέα του, για τη διεκπεραίωση της συγκεκριμένης ποινικής δίκης και αμειβόμενο από τον τελευταίο και όχι από τον υπάλληλο, δικηγόρο. Συνεπώς, η τήρηση της διαδικασίας του άρθρου 52 παρ. 3 εδ. α' του ν. 4674/2020 δεν αφορά στη περίπτωση κατά την οποία ο υπάλληλος εκπροσωπείται στην ποινική διαδικασία από δικηγόρο της επιλογής του, καλύπτοντας ο ίδιος τα έξοδα της νομικής υποστήριξής του, τα οποία ζητεί να του καταβληθούν από τον φορέα του μετά την έκδοση είτε τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης είτε τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος, όπως εν προκειμένω.

Επί του δεύτερου ερωτήματος:

22. Από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης του άρθρου 52 παρ. 1 του ν. 4674/2020, καθίσταται φανερό ότι σκοπός του νομοθέτη ήταν η παροχή νομικής υποστήριξης στους υπαλλήλους των αναφερόμενων σε αυτή φορέων, οι οποίοι λόγω της φύσης και των συνθηκών άσκησης των καθηκόντων τους, συχνά βρίσκονται αδίκως αντιμέτωποι με δικαστικές διαμάχες, οι οποίες ανακύπτουν μετά από καταγγελίες πολιτών εναντίον τους.

23. Οι εν λόγω δικαστικές διαδικασίες πολλές φορές είναι πολυετείς και πέραν της μεγάλης ηθικής βλάβης και ψυχικής ταλαιπωρίας που προκαλούν στους κατηγορούμενους υπαλλήλους, συνεπάγονται τεράστια οικονομική τους επιβάρυνση, δυσανάλογη προς τις αποδοχές που λαμβάνουν, στην οποία ενδεχομένως να μην μπορούν να ανταποκριθούν. Προς αποφυγήν λοιπόν μίας τέτοιας οικονομικής εξόντωσης των υπαλλήλων, θεσπίσθηκε η ανωτέρω διάταξη, βάσει της οποίας η Υπηρεσία του υπαλλήλου αναλαμβάνει την καταβολή των σχετικών δαπανών, ασφαλώς υπό την προϋπόθεση της θετικής για εκείνον έκβασης της ποινικής διαδικασίας, με την έκδοση είτε τελεσίδικης αθωωτικής απόφασης είτε τελεσίδικου απαλλακτικού βουλεύματος.

24. Υπό τα δεδομένα αυτά, καθίσταται σαφές ότι με βάση τον επιδιωκόμενο από την ως άνω διάταξη σκοπό, στο ρυθμιστικό της πεδίο εμπίπτουν και οι περιπτώσεις πρώην υπαλλήλων των αναφερομένων σε αυτή φορέων, οι οποίοι εξετάζονται ή διώκονται για αδικήματα που φέρονται να τέλεσαν κατά το χρόνο που αυτοί έφεραν ακόμη την υπαλληλική ιδιότητα και αφορούν πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την ενάσκηση των τότε καθηκόντων τους⁴. Και τούτο διότι τυχόν αντίθετη ερμηνεία της διάταξης, θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα να αποστερούνται της δυνατότητας νομικής υποστήριξης τους υπάλληλοι, στο πρόσωπο των οποίων έχουν συντρέξει όλες οι εκ του νόμου απαιτούμενες προς τούτο προϋποθέσεις, αποκλειστικά και μόνο εξαιτίας του τυχαίου - και εν προκειμένω όχι νομικά σημαντικού - γεγονότος της εν τω μεταξύ συνταξιοδότησης/παραίτησής τους από την Υπηρεσία.

Απάντηση

25. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, επί των τιθέμενων ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Στ' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα ως ακολούθως:

Επί του πρώτου ερωτήματος:

26. Δοθέντος ότι σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του άρθρου 52 παρ. 3 εδ. β' του ν. 4674/2020 εν προκειμένω συντρέχουν οι προβλεπόμενες σε αυτό προϋποθέσεις, η

⁴ Βλ. ομοίως και την υπ' αριθ. 48/2013 Γνωμοδότηση του ΝΣΚ. Πρβλ. επίσης την υπ' αριθ. 26/2022 απόφαση της Προέδρου ΝΣΚ (ΦΕΚ Β' 144/20.01.2022).

Υπηρεσία οφείλει να καταβάλει στους υπαλλήλους Α.Λ. και Κ.Π. τα αιτούμενα από αυτούς δικαστικά έξοδα, τα οποία κατέβαλαν στον πληρεξούσιο δικηγόρο τους εξ ιδίων για τη νομική τους εκπροσώπηση ενώπιον του Ανακριτή Αθηνών (απολογία κατηγορουμένων για κακούργημα και υποβολή υπομνήματος), ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν τηρήθηκε εν προκειμένω η διαδικασία που προβλέπεται στο εδάφιο α' του ανωτέρω άρθρου (υποβολή αίτησης για παροχή νομικής υποστήριξης, θετική εισήγηση της Υπηρεσίας και έκδοση σχετικής αποφάσεως του αρμοδίου Γενικού Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού του e-ΕΦΚΑ), δεδομένου ότι η τήρηση αυτής της διαδικασίας δεν είναι υποχρεωτική στην εξεταζόμενη περίπτωση.

Επί του δεύτερου ερωτήματος:

27. Στο ρυθμιστικό πεδίο της διάταξης του άρθρου 52 του ν. 4674/2020 εμπίπτουν και οι περιπτώσεις πρώην υπαλλήλων των αναφερομένων σε αυτή φορέων, οι οποίοι εξετάζονται ή διώκονται για αδικήματα που φέρονται να τέλεσαν κατά το χρόνο που αυτοί έφεραν ακόμη την υπαλληλική ιδιότητα και αφορούν πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την ενάσκηση των τότε καθηκόντων τους. Ως εκ τούτου, εφόσον συντρέχουν και οι υπόλοιπες προβλεπόμενες από τη διάταξη αυτή προϋποθέσεις, η υποχρέωση της Υπηρεσίας για καταβολή των εξόδων νομικής υπεράσπισης εξακολουθεί να υφίσταται, ακόμη και αν ο δικαιούχος απολέσει εν τω μεταξύ την υπαλληλική ιδιότητα λόγω παραίτησης/συνταξιοδότησης.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 12-04-2022

Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Κανελλόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια
Νάταλη- Χριστίνα Π. Σαμαρά
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.